

однієї рекреаційної зони. Стежка створена для туристів, які сплаваються річкою Дністер, вело туристів, пішохідних туристів, для тих хто відпочиває в урочищі Червоне та інших поціновувачів спілкування з неповторною красою природи Подільського Придністер'я. Відвідувачі, що рухаються маршрутом від р. Дністер до найбільшого рівнинного водоспаду України – Джуринського та відомого Червоногородського замку, можуть одержати інформацію про національний природний парк та перепочити. Рекреаційна зона обладнана столиком та лавами, є ящик для сміття. Тут можна сісти в тіні розлогих дерев та кущів, вгамувати спрагу чистою джерельною водою. Ще до 1939 року над місцем витікання цілющої води, якою користувались подорожні і люди з навколишніх сіл, встановили фігуру Матері Божої, яка є захисницею України. Тепер над джерелом розташовані три фігури Матері Божої на тлі стіни, змурованої із червоного каменю [5].

Наявність розвинутої інфраструктури, чисте довкілля, рекреаційні зони для короткострокового відпочинку, наявність інформаційно-охоронних знаків є показником рівня культури в природоохоронній справі, проявом турботи про збереження і збагачення природи України. Головне завдання, зокрема інформаційних знаків, є посилення охорони природи, забезпечення інформованості природокористувачів і населення, підвищення ефективності роботи Парку.

Як кожна установа маємо питання, які необхідно вирішувати. Відсутність засвідчених нотаріальних згод з боку Державних підприємств “Бучацьке лісове господарство” та “Чортківське лісове господарство” не дає можливості зробити проект організації території та проект організації землеустрою Парку. Це ускладнює роботу відділу державної охорони. Велика протяжність території та недостатня мобільність теж не сприяють виконанню своїх обов'язків працівниками Парку, не завершено будівництво офісу.

Попри все, колектив крок за кроком долає труднощі і впевнено дивиться у майбутнє. Є всі підстави стверджувати: попереду нова цікава робота в розбудові природоохоронних територій, де панує гармонія, краса людської душі і природи. Ніхто крім нас не перетворить країну, суспільство на процвітаючий край з великими рекреаційними можливостями. Тільки революція у свідомості та тяжка праця здатні робити чудеса.

1. Вікирчак О. К. Пристрасний захисник природи. – газ. Колос, № 82-83(8072), 5.10. 2012 р.
2. Літопис природи НПП “Дністровський каньйон”. 2012. – Т. 1. – 451 с.
3. Указ Президента України “Про створення національного природного парку “Дністровський каньйон”” № 96 від 3 лютого 2010 року.
4. <http://www.menr.gov.ua>
5. <http://dnisterkanyon.org.ua>

УДК 502.7 (477.54)

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ НПП “ДНІСТРОВСЬКИЙ КАНЬЙОН”

¹Пятківський І. О., ²Вікирчак О. К., ²Площанський П. М.

¹Департамент екології та природних ресурсів Тернопільської ОДА, ecopzsf@yandex.ua
²НПП “Дністровський каньйон”, ol_vikirchak@ukr.net, petro_pl@ukr.net

Пятківський І. О., Вікирчак О. К., Площанський П. М. Історичні передумови створення НПП “Дністровський каньйон”. У статті розкрито історію створення НПП “Дністровський каньйон” в контексті загальної справи природозаповідання Тернопільського При-

дністер'я. Показано визначну роль у цьому процесі М.П. Чайковського, працівників Державного управління екології та природних ресурсів у Тернопільській області, науковців і громадського екологічного руху.

Pyatkivskyy I. O., Vikyrychak O. K., Ploschanskyy P. M. Historical preconditions of setting up the NNP "The Dniester Canyon". In the article it is disclosed history of creation NPP The Dniester Canyon in the context of the common cause of nature conservation interest in Ternopil region Transdnistria. It is shown an important role in the process of Tchaikovsky M. P., employees of the State Department of Environment and Natural Resources in Ternopil region, scientists and public environmental movement.

Процес заповідання на території Подільського Придністер'я має давню історію і загалом відображає ті тенденції розвитку екологічного руху, що мали місце в західних регіонах України.

Вже наприкінці XVIII – на початку XIX сторіччя у приватних поміщицьких садибах закладають декоративні сади, дендропарки, інші об'єкти садово-паркового мистецтва. Так, 1760 року закладено Скала-Подільський, 1800 року – Більче-Золотецький парки [8].

Наступний етап заповідання на теренах сучасного НПП "Дністровський каньйон" припадає на першу половину XX століття. Він, насамперед, пов'язаний із відкриттям унікальності рослинного світу Придністер'я польськими ученими Т. Вільчинським [13], пізніше В. Гаєвським [14]. Станом на 1939 рік за активної участі В. Шафера тут було створено такі заповідні об'єкти: степовий резерват "Колодрібка" під Заліщиками, лісовий резерват "Глоди" над Дністром, степовий резерват в Обіжеві під Заліщиками, лісостеповий резерват "Жижавка", степовий резерват в Олексинцях під Борщовом, лісові резервати в Шутроминцях № 1, № 2, № 3, № 4 та печера "Кривче Гірська". Крім того 13 дністровських стінок Гаєвським було запропоновано до заповідання [10].

Від 1940-х до 1960-х років відбувся занепад заповідної справи. Більшість заповідних об'єктів дуже постраждали під час воєнного й післявоєнного лихоліття, інші були ліквідовані взагалі, зокрема "Урочище Глоди", лісові резервати "Галілея" та Шутроминський, Золотопотіцька бучина [2].

І тільки в 1960 році природоохоронцям вдалося відновити заповідну справу. Статус заповідного об'єкта отримав Більче-Золотецький парк. Значно активізувалася природоохоронна діяльність у 1967 році, коли було створено Тернопільську обласну інспекцію з охорони природи, яку очолив А.Н. Бірюков. Створено державний комітет з охорони природи при Раді Міністрів УРСР та його інспекції в областях. На Поділлі першим старшим інспектором з охорони природи став ентузіаст заповідної справи, досвідчений лісничий, видатний природолюб Микола Петрович Чайковський (рис. 1).

Від 1946 до 1967 року Микола Петрович був лісничим у різних куточках західної України. Зокрема він очолював Золотопотіцьке та Дорогичівське лісництва, що розташовані в регіоні сучасного НПП "Дністровський каньйон". Від 1967 р. й до виходу на заслужений відпочинок М.П. Чайковський працював в обласних природоохоронних структурах Тернопілля [3]. Збереження цінних об'єктів живої і неживої природи та їх взаємозв'язку, осередків ендемічної і реліктової флори й фауни, рукотворних пам'яток природи стали священним обов'язком усього подальшого життя Миколи Петровича, яким він віддав своє серце, знання, здоров'я.

Навколо Миколи Петровича швидко сформувалося коло однодумців, палких патріотів, людей, що були закохані у красу рідного краю й щиро їй служили. Найближчими його соратниками були: кандидат біологічних наук В. Шиманська, кандидат географічних наук Й. Свинко, спелеолог В. Радзівський, начальники обласного управління лісового господарства М. Кузьменко та М. Зубанюк, кандидат біологіч-

них наук В. Черняк, кандидат географічних наук Л. Царик, кандидати сільськогосподарських наук А. Тщук та І. Теребуха. [11].

У нараді взяли участь: представник Держкомприроди УРСР І.К. Гловач, начальники обліспекцій з охорони природи Тернопільської, Івано-Франківської і Чернівецької областей Д.Д. Григор'єв, О.Т. Форій і П.К. Придачина, голова Тернопільської обласної секції охорони пам'яток природи М.П. Чайковський, заступник голови президії Тернопільської облорганізації Українського товариства охорони природи Л.І. Могилук, заступник голови Заліщицького райвиконкому Р.Д. Малишак, викладач кафедри ботаніки Тернопільського державного педінституту ім. Я. Галана С.В. Зелінка й кореспондент газети "Радянська Буковина" М.Я. Маргуліс

Нарада схвалила ініціативу тернополян про організацію Дністровського державного природного парку і рекомендувала представникам перелічених областей підготувати відповідні документи для розгляду їх у відповідних облвиконкомах і в Держкомприроди УРСР.

У 1977 році прийнято рішення Тернопільської обласної ради "Про створення

Рис. Микола Петрович Чайковський, 1980 р. (фото з архіву родини Чайковських).

Дністровського державного природного парку і поліпшення туризму в області". У 1984 році згідно з новою класифікацією парк був переведений у Придністровський державний ландшафтний заказник місцевого значення. У 1990 році створено в межах області державний природний ландшафтний парк "Дністровський каньйон" площею 42084 га [6]. З прийняттям 1992 року Закону України "Про природно-заповідний фонд України" переведений у категорію "регіональний ландшафтний парк".

Але, унаслідок того, що в Придністров'ї не було створено адміністрації відповідної установи природно-заповідного фонду, яка б мала забезпечувати охорону природних комплексів та об'єктів, тут здійснювалось неконтрольоване природокористування (самовільне розроблення кар'єрів, в т.ч. шляхом забору гальки із Дністра, забір води із Дністра без дозволів на спеціальне водокористування, відведення земель прибережних захисних смуг, пасовищ, сінокосів під забудову, самовільна вирубка лісів, браконьєрство, недотримання режиму охорони та збереження природних комплексів існуючих об'єктів природно-заповідного фонду).

Ідея збереження природних комплексів Придністер'я підтримувалась також і на правих берегах. У 80-90-х роках ХХ ст., за ініціативи В.П. Коржика у Заставнівському та Хотинському районах Чернівецької області заповідано декілька десятків об'єктів і території на правобережжі Дністра У 1993 році в межах Тлумацького та Городенківського районів Івано-Франківської області створено Дністровський природний регіональний ландшафтний парк площею 19600 га.

Важливою передумовою створення Парків були постанова Верховної Ради України "Про програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні" (на період до 2000 року), Закон України "Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки", укази Президента України "Про заходи щодо розвитку природно-заповідної справи" (2006), "Про не-

відкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків” (2008), а також доручення Кабінету Міністрів України, рішення Тернопільської обласної ради та облдержадміністрації, спрямовані на збереження, відтворення та ефективного використання природних об’єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність [7].

1998 року спеціалістами Державного управління екологічної безпеки у Тернопільській області та науковими співробітниками Тернопільського державного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка було розроблено обґрунтування створення національного парку “Дністровський каньйон”, схвалене Головним управлінням національних природних парків і заповідної справи Мінприроди. Розпочалася робота з вибору земельних ділянок під створення парку, погодження клопотання з власниками й первинними користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих під заповідання.

Провідними науковцями, спеціалістами Державного управління охорони навколишнього природного середовища в області, управліннями Держкомзему у Борщівському, Бучацькому, Заліщицькому та Монастириському районах попередньо визначено території площею 13,4 тис. га, які доцільно було включити до складу національного природного парку “Дністровський каньйон” та розпочато погодження місця розташування парку з власниками і користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для наступного заповідання.

Незважаючи на те, що організація парку мала важливе значення для збереження, як природної, так й історико-культурної спадщини, а також для підтримання екологічного балансу регіону, до 2003 року не було досягнуто домовленості з державним лісогосподарським підприємством “Тернопільліс” на включення лісових масивів у межах Дністровського каньйону (Бучацький держлісгосп – 6235 га) Чортківський держлісгосп (2273,8 га) до складу національного природного парку.

У листопаді 2001 року Наукове товариство ім. Шевченка (голова товариства академік НАН України О. Романів, голова екологічної комісії товариства, д.б.н., проф. К. Малиновський, головний науковий співробітник Інституту екології Карпат НАН України, д.б.н., проф. С. Стойко) підтримали наукове обґрунтування створення парку, було надіслано науковий висновок про необхідність створення парку до Тернопільської обласної державної адміністрації, Державного управління екології і природних ресурсів у Тернопільській області, ДЛГО “Тернопільліс”. Висновком рекомендовано включити лісові масиви до складу парку. Проте принципово згоди зі сторони лісогосподарських підприємств на створення парку не було отримано.

У результаті кропіткої довготривалої роботи спеціалістів держуправління з лісогосподарськими підприємствами, останніми у 2003 було дано принципову згоду на включення лісових масивів до складу національного природного парку “Дністровський каньйон”. Це дало можливість розпочати процедуру погодження створення парку з іншими землекористувачами та органами місцевого самоврядування у Борщівському, Бучацькому, Заліщицькому й Монастириському районах. Парк запропоновано створити на території 55 сільських, селищних, міських рад.

У лютому 2003 року Державним управлінням екології та природних ресурсів у Тернопільській області складено план робіт з підготовки матеріалів до проекту створення парку на 2003-2004 роки, складено попередній кошторис витрат на підготовку планово-картографічних матеріалів до проекту створення парку. Згідно з планом уже в лютому 2004 року передбачалося передати матеріали погодження власників і користувачів земельних ділянок, органів місцевого самоврядування до Державної служби заповідної справи для підготовки Указу Президента України про створення парку.

У 2003 році під егідою Галицько-Теребовлянського наукового центру “Збруче-

кологія” місцевими природоохоронцями (М.П. Чайковський, І.О. П'ятківський, О.С. Добенько) та науковцями (Л.П. Царик, В.І. Кваша, С.С. Подобівський) були проведені дослідження об'єктів неживої й живої природи на території проєктованого національного природного парку та надано Мінприроди для розроблення проєкту створення парку.

До 2005 року вдалося отримати погодження усіх сільських, селищних рад Монастириського району, 11 сільських рад Бучацького району, 3 сільських рад Заліщицького району. Усі сільські ради Борщівського й більшість місцевих рад Заліщицького районів не підтримали ідеї створення парку, що не давало можливості підготувати необхідні документи для надання Мінприроди.

Новим поштовхом для продовження робіт став Указ Президента України від 23 травня 2005 року № 838/2006 “Про заходи щодо розвитку природно-заповідної справи”. Головою обласної державної адміністрації було видано доручення від 11 липня 2005 року № 82. Одним із пунктів якого було прискорення роботи з підготовки документації, необхідної для створення й функціонування національного природного парку “Дністровський каньйон”. В усіх районах області були створені робочі групи з питань організації національного природного парку.

Почалася інтенсивна робота з територіальними громадами та депутатами сільських рад, на територіях яких організовувався парк. Розпочато роз'яснювальну роботу з органами місцевого самоврядування щодо загальнодержавної доцільності організації національного природного парку, пошуку компромісних рішень, вжиття заходів, у межах компетенції, щодо врегулювання проблемних питань. В обласних і районних газетах опубліковано низку статей з проблемних питань організації НПП та подальшого його розвитку, на офіційному веб-сайті держуправління відкрито розділ “Національні природні парки” [1, 4, 10].

Своєчасній підготовці документів дуже заважала потужна дезінформація та маніпулювання суспільною думкою. Поширення, у т.ч. на офіційному рівні, інформації щодо обмежень використання природних ресурсів, вільного перебування у його межах, налаштовувало місцевих мешканців проти створення національного природного парку “Дністровський каньйон”. У той же час громадянам були відомі й зазіхання, тінювих “приватизаторів” на ділянки берега, громадських пасовищ, сінокосів чи інших земель сільських громад.

Щоби вивчити досвід роботи інших національних природних парків обласною радою була організована робоча поїздка окремих депутатів та природоохоронців до Вишницького НПП, Заліщицькою районною державною адміністрацією – поїздка голів сільських рад до Карпатського НПП.

У зв'язку з пасивною позицією органів місцевого самоврядування, місцевих органів державної влади в районах у червні 2006 року питання створення національного природного парку було розглянуто сесією обласної ради та прийнято рішення від 21 березня 2006 року № 560 “Про стан справ з організації національного природного парку “Дністровський каньйон”. Цим же рішенням Борщівській, Бучацькій, Заліщицькій, Монастириській районній державній адміністрації, Тернопільському обласному управлінню лісового та мисливського господарства рекомендовано до 1 липня 2006 року завершити збір матеріалів для створення парку.

Проте протягом 2006-2008 років компромісу більшістю сільських і селищних рад щодо включення земель на підвідомчих територіях так і не було досягнуто.

Враховуючи сповільнення темпів створення національних природних парків в Україні, Президент України видав укази від 27.08.2008р. № 774 “Про невідкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків” та від 01.12.2007 № 1129 “Про розширення мережі та територій національних природних парків та

інших природно-заповідних об'єктів”, якими робота щодо створення національних природних парків визнана невідкладною. З метою своєчасної підготовки документів для оголошення парку обласною державною адміністрацією було видано розпорядження від 26 грудня 2008 року № 978 “Про активацію робіт з організації національного природного парку “Дністровський каньйон”. Спільним розпорядженням обласної державної адміністрації і Тернопільської обласної ради від 2 березня 2009 року № 151/38 утворено робочу групу з питань організації в Тернопільській області національного природного парку

Обласна рада рішенням від 21 січня 2009 року № 508 прийняла звернення депутатів Тернопільської обласної ради до Президента України В.А. Ющенко з приводу незабезпечення Борщівською та Заліщицькою районними державними адміністраціями виконання повноважень щодо реалізації державних та регіональних програм стосовно створення НПП “Дністровський каньйон”. Це рішення було надіслано Президенту України для відповідного реагування.

Незважаючи на те, що Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища виконано великий обсяг необхідної роботи для реалізації указів Президента України, райдержадміністрації так і не змогли у встановлені терміни погодити включення запропонованих площ до проектуваного парку.

Під час всеукраїнської наради з питань розвитку природно-заповідної справи в Україні, що пройшла у липні 2009 року в Шацькому національному природному парку на території Волинської області, Президент критично оцінив ставлення органів місцевого самоврядування, місцевої виконавчої влади до проблеми збереження біологічного та ландшафтного різноманіття.

Указом від 14 серпня 2009 року № 611 “Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні” обласні державні адміністрації зобов'язано в шестимісячний термін забезпечити підготовку та внести в установленому порядку пропозиції щодо створення нових національних природних парків, серед них і національного природного парку “Дністровський каньйон”.

Протягом серпня – листопада 2009 року вилучено ділянки, щодо включення яких до складу НПП не досягнуто компромісу з сільськими та селищними радами та райдержадміністраціями. У результаті вжитих зусиль голови Борщівської, Бучацької, Заліщицької та Монастириської райдержадміністрацій підписали позитивні висновки щодо організації національного природного парку “Дністровський каньйон”, хоч і на зменшених площах.

Загалом, Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в області завершено підготовку матеріалів погодження місця розташування національного природного парку “Дністровський каньйон” на площі 11042,47 га, які 19 листопада 2009 року направлено до Мінприроди України для підготовки проекту Указу Президента України. Командою природоохоронців (О.В. Сінгалевич, П.Д. Сенік, Ю.В. Рослий, О.М. Миколенко, І.О. П'ятківський, І.В. Ленків, Г.Б. Синиця) було виконано величезний обсяг робіт для того, щоби на Придністер'ї функціонував національний природний парк “Дністровський каньйон”.

У свій час ідею створення Парку підтримали екологічні, туристичні, спелеологічні, природоохоронні громадські організації.

За підтримки Global Greengrants Fund (США), екологічно-гуманітарне об'єднання “Зелений Світ” у 2009-2010 роках створило проект “Реалізація права громадської участі у створенні національного природного парку “Дністровський каньйон””. Головною метою діяльності у проекті було громадське лобювання процесу створення національного природного парку “Дністровський каньйон” [6].

У червні 2009 року ЕГО “Зелений Світ” організувало всеукраїнську громадянсь-

ку компанію “Дністровська екологічна хвиля”, в якій взяли участь громадські природоохоронні та правозахисні організації, заповідні установи та туристичні агенції з 11 областей України та м. Києва [5].

23 червня 2009 року була прийнята Декларація цілей громадянської кампанії “Дністровська екологічна хвиля”, яку підписали представники понад 20 громадських організацій.

10-12 липня 2009 року проведено інформаційний тур до Борщівського району Тернопільщини. У ньому взяли участь представники Національного екологічного центру України (НЕЦУ), ЕГО “Зелений Світ”, екоклубу “Ковчег”, спелеоклуб “Кристал”, фахівці-екологи, журналісти.

27 листопада 2009 року Міністру охорони навколишнього природного середовища України (Мінприроди) Г. Філіпчуку направлено колективне звернення “Щодо проекту Указу Президента України про створення НПП “Дністровський каньйон””. Звернення підписали представники 32 громадських природоохоронних організацій України. Підписанти висловилися за найскоріше прийняття президентського Указу та запропонували закласти у його текст положення, котре давало б можливість у перспективі розширити площу НПП “Дністровський каньйон” за рахунок територій Тернопільської, Івано-Франківської та Чернівецької областей.

У зв’язку з виборами Президента жодних практичних кроків щодо створення Парку не відбулося. Тому за ініціативою групи українських природоохоронних організацій було направлено Президенту України та Прем’єр-міністру чергове колективне звернення “Зберегти систему природно-заповідного фонду України!”, підтримане 108 НУО з України, Росії, Молдови, Білорусі.

Протягом літа 2009 року Тернопільським дослідницьким центром соціальних технологій було проведено мандрівний табір “Данастріс альтернатива’09” Один із пріоритетів проекту – акцентувати увагу громадськості на проблемних питаннях створення національного природного парку “Дністровський каньйон”. Було організовано сплав на плотах з пластикових пляшок від с. Устя-Зелене Монастирського району до с. Окопи Борщівського району. У рамках проекту було випущено буклет “Національний природний парк “Дністровський каньйон” – шанс для відродження Тернопільського Подністров’я”

1 листопада 2007 року з ініціативи Миколи Томенка в Україні стартувала акція “Сім природних чудес України”. За результатами Інтернет-голосування та опитування експертів, Дністровський каньйон ввійшов другим після заповідника Асканія Нова у сімку природних чудес України.

Створення Парку продиктоване й міжнародними зобов’язаннями України у справі розвитку Європейської екологічної мережі та охорони Дністра, як транскордонної ріки.

3 лютого 2010 року Президент України В. Ющенко підписав Указ “Про створення національного природного парку “Дністровський каньйон””.

Наказом Міністра екології і природних ресурсів № 657 від 12 грудня 2012 року була створена адміністрація Парку та призначений перший директор НПП “Дністровський каньйон” М.Ф. Шкільнюк, а наказом від 12 грудня 2011 № 517 затверджено Положення про національний природний парк “Дністровський каньйон”.

Сьогодні адміністрація національного природного парку успішно формує матеріально-технічну базу парку, проводить облаштування взятих під охорону територій, еколого-туристичних стежок, здійснює природоохоронну пропаганду та еколого-освітню роботу серед населення області, у вищих навчальних закладах, школах і дошкільних закладах

Створення парку підняло імідж області не тільки на національному, але й і між-

народному рівнях, стало важливою передумовою росту туристичного бізнесу, створення нових робочих місць, соціально-економічного розвитку Придністер'я.

1. Боднар М. “Чи будуть на Тернопіллі національні природні парки”. – газ. “Тернопільські оголошення” № 23, 9 червня 2007 року.
2. Борейко В.Е. История заповедного дела в Украине. – К.: КЭЖЦ, 2002. – 270 с.
3. Вікирчак О.К. Пристрасний захисник природи. – газ. Колос, № 82-83(8072), 5.10. 2012 р.
4. Гетьман В. Живописна природа немов красива жінка. – газ. Свобода, 2007. (№ 59 (2165) від 25.07.2007 р.
5. Декларація цілей громадянської кампанії “Дністровська екологічна хвиля” [Електронний ресурс ХайВей]. – Режим доступу: <http://h.ua/story/209593/>
6. Екологічно-гуманітарним об'єднанням Зелений Світ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://greenworld.in.ua/index.php?id=1271860691>
7. Кагало О. Тернопільське Придністров'я має світову вагу. – Львів: Газета “Вільне життя плюс”, 2009. (№ 73 (15081) від 11.09.2009 р.).
8. Мудрак О. В. Історія розвитку заповідної справи на Поділлі / Запорізький національний університет / Біологічний факультет / Електронне наукове видання Актуальні питання біології, екології та хімії. – С. 77-89.
9. П'ятківський І., Панчук О. Організація національного природного парку в руках територіальних громад. – газ. Свобода, 2007. (№ 59 (2165) від 25.07.2007 р.
10. Романів В. “Національний природний парк “Дністровський каньйон”: Українське диво чи яблуко розбрату”. – газ. “Номер один” № 26 від 1 липня 2009 року.
11. Сліпченко С. Ініціатор створення національного природного парку “Дністровський каньйон”. – газ. Свобода, № 56(2682), 13 липня 2012.
12. Царик Л., Царик П. Заповідна мережа // Природні умови та ресурси Тернопільщини. – Тернопіль, 2011. – С. 425.
13. Шварц Йосиф. Як відкрито Заліщики. – Науково-краєзнавчий літописний збірник Заліщанищини “Томін віків”, випуск 3. – Заліщики, 2012. – С. 51.
14. Gajewski W. Szczatki flory pierwotnej w jarze Dniestru. – Ochrona Przyrody, r. 11. – Krasow, 1931.

Подяка

Автори висловлюють подяку С. Сліпченко, доньці М.П. Чайковського, за надані матеріали із сімейного архіву.

УДК 502.72

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ У СТРУКТУРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ УКРАЇНИ

Байрак О. М., Богомаз М. В.

Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління Мінприроди, Київ;
elena-bayrak@mail.ru

Байрак О. М., Богомаз М. В. Роль національних природних парків у структурі національної екомережі України. Проаналізовано наявність національних природних парків як ключових територій уздовж широтних і довготних природних коридорів національної екомережі України.

Bayrak O. M., Bogomaz M. V. The role of national parks in the structure of the national ecological network of Ukraine. Analyzed the presence of national parks as key sites along the latitudinal and longitudinal natural corridors of national ecological network.